

E · R · · O

ERSO
PEASPONSOR

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

LIVIKO
— anno 1898 —

 NORDAID

 RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDIC
CATERING

JOHN Become Desert
LUTHER
ADAMS

Desert Music

STEVE The Desert Music
REICH

Eesti Filharmoonia Kammerkoor,
ERSO, dirigent OLARI ELTS,
DJ VILLEM VATTER

14.02 Teras Beach
15.02

iute

ERSO PEASPONSOR

ELAV INSPIREERIV RIKASTAV

Eesti muusikat viivad üheskoos maailma ERSO ja fintech lute

ERSOga on võimalik koos kasvada.
Meid seob otsing ja inspiratsioon.
Nii ERSO kui ka lute püüdleval alati
tiptaseme poole.

- TARMO SILD
lute juht ja kaasasutaja

E · R · · O

DESERT MUSIC

Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Koormeister Mai Simson
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Orkestri kontsertmeister Dalia Dedinskaite
Helirežissöör Tammo Sumera
Dirigent OLARI ELTS

kell 19 – sümfooniakontsert

Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Koormeister Mai Simson
Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Orkestri kontsertmeister Dalia Dedinskaite
Helirežissöör Tammo Sumera
Dirigent OLARI ELTS

kell 21 – pidu

DJ Villem Vatter

Steve Reich (1936)

„The Desert Music“ (1983)

I – fast

II – moderate

III A – slow

III B – moderate

III C – slow

IV – moderate

V – fast

vaheaeg

John Luther Adams (1953)

„Become Desert“ (2017)

Kontserdist teeb ülekande ERSO TV (erso.tv), salvestist saab ka järelkuulata ja -vaadata.

Steve Reich (1936) „The Desert Music“ (1983)

Steve Reich on üks muusikalise minimalismi alusepanijatest, kes pole samas traditsioonilisele sümfooniaorkestrile sugugi palju loonud. Täna kõlava teose kõrval nõuavad vask-, puu-, keel- ja löökpillide täit koosseisu veel vaid kuus teost: „Variations for Winds, Strings and Keyboards“ (1979), „Tehillim“ (1981), „Three Movements“ (1986), „The Four Sections“ (1987), „For Strings (with Winds and Brass)“ (1987/2004) ja „Music for Ensemble and Orchestra“ (2018).

„Ma olen keegi, kes kirjutab ansamblile,“ on ta öelnud intervjuus päevalehele New York Times. Kes on tuttav Reichi tugevalt rütmilise, korduva ja harmooniliselt selge muusikaga, võib mõelda, et orkester võiks ju säärasele helikeelele vaid juurde anda. Miks peab ta end aga eelkõige ansambliheliloojaks? Selle mõistmisel võib abiks olla väljavõte Reichi esseest „Muusika kui järkjärguline protsess“ („Music as a Gradual Process“): „Mind huvitavad tajutavad protsessid. Ma tahan kuulda protsessi toimumist kogu kõlava muusika vältel.“ Tõepoolest, Reichi muusikale iseloomulikud protsessid kostuvad enimselgelt ansambli muusikas, mille puhul publik — küll olenevalt tema kõrva teritusest — saab kuulata nii iga pilli eraldi kui ka nende kooskõla. Iga väiksemgi tempo- või artikulatsioonimuut omab kaalu, mis läbi on protsesside kulg sujuvalt jälgitav ja tajutav.

Orkestri on kui suur masin, millele kirjutades peab helilooja mõtlema teistmoodi — heliloojal tuleb suuremale pillirühmale kirjutades oma soove

üldistada või komponeerida soolo. Ansambelis on aga kõik solistid ja see nõuab muusikutelt mängunõtkust ja solistlikkust. Samasugust intiimset ja tundlikku kõla on orkestriga keeruline saavutada nii heliloojal kui ka dirigendil. Oma 2018. aasta teoses „Muusika ansamblile ja orkestrile“ kirjutab Reich kõige virtuoosema materjali valitud keelpillide, puhkpillide, klaveri ja vibrafoni rühmale põhjendusega, et sellega järgib ta üsna lähedalt oma ansamblite puhul kasutatud intiimseid vahendeid. Toetavatele keel- ja vaskpuhkpillidele ehk orkestrile oli ta määranud „lihtsama, harmooniliselt toetava rolli“.

Täna kõlava teose „The Desert Music“ ehk „Kõrbemuusika“ märksõnaks on pulseerimine, omamoodi värelemine. Mil John Luther Adamsi teos tähistab kõrbe kui maastikku, meenutades samas ka kliimasoojenemise tagajärgi kõrbestumise näol, siis Reichi „Kõrbemuusika“ alge pärineb Ameerika luuletaja ja arsti William Carlos Williamsi (1883–1963) samanimelisest luulekogust. Ezra Poundi ja Hilda Doolittle'i kõrval oli dr Williams üks imażismi juhtivaid jõude ning kirjutas sageli just Ameerikat puudutavatest teemadest. Kuigi tema karjääri varjutasid teised suured luuletajad, sai ta 1950. ja 1960. aastatel inspiratsiooniks biitnike põlvkonnale ning teda tunti kui eksperimenteerijat, uuendajat ja revolutsioonilist kuju Ameerika luules. Randall Jarrell on kirjutanud, et dr Williams „tunneb, mitte lihtsalt ei ütle, et erinevused inimeste vahel on vähem olulised kui nende sarnasused — tema, sina ja mina oleme koos Väikesed Inimesed“. Marc Hofstadter on kirjutanud, et dr Williamsi eesmärk oli „rääkida lugejaga võrdsel tasemel ja kasutada Ameerika keelt ning mõttemustreid oma vaatenurga väljendamiseks“.

Williamsi loomingust valis Reich katkendid luuletustest „Orkester“, „Theokritose „Idüll I““ ja „Tooneliilia, see rohekas lill“. Luuletusi tervikuna ta ei kasuta, niisamuti on nende paigutus helilooja valitud. Reich toob välja, et just teksti asetus oli tegevus, millega ta kirjutamist alustas ja selle toel arenes välja ka teose vorm. Teos koosneb viiest osast ja on kaarekujulise vormiga ABCBA. Osade vahel pole pause, seega ainsaks niidiotsaks on kuulajale tekst ja tempomuutused. I ja V osal on sama harmooniline ülesehitus, niisamuti II ja IV ning IIIA ja IIIC osal, millel on ka sama tekst. Teksti järgi lõi Reich ka kolm harmoonilist tsükli, mis on esitatud pulseerivate akordide seeriana.

Teose pulss on oluline nii muusikaliselt kui ka vastuse ja kommentaarina dr Williamsi tekstile. Muusikaliselt on osade harmoonilised tsükliid kui

üks pikk pulseeriv koraal. Seesamune pulss areneb ka teises ja neljandas osas lihtsast kõigi häälte kaheksandikrütmitist põimuvateks kahe- ja kolmelöögilisteks rühmadeks, moodustades nõnda *tutti* polürütmi — erinevates hääldes esineb sama meetrumi raames kaks või enam erinevat rütmi. Sarnaseid kahe- ja kolmelöögilisi grupeeringuid võib kohata ka helilooja teoses „Tehillim“. Vokaalsilbid on omamoodi sõnatu vastus küsimusele „Noh, kas mõtleme või kuulame?“ teose teises ja neljandas osas. See pidev tähelepanu pendeldamine sõnade kõla ja tähenduse vahel on üks „Kõrbemuusika“ peamisi huvipunkte. Mis puutub aga teksti ja muusika tähendusesse, loodab Reich, et see räägib iseenda eest:

„Olen armastanud dr Williamsi luulet alates 16. eluaastast, kui võtsin kätte tema pika luuletuse „Paterson“ lihtsalt sellepärast, et mind võlus tema nime sümmeetria — William Carlos Williams. Loen tema loomingut tänapäevani. Minu arvates on dr Williamsi parimad teosed tema hilisem luule, kirjutatud aastatel 1954—1963 kuni tema surmani 80-aastaselt. Just sellest perioodist, pärast pommirünnakuid Hiroshimale ja Nagasakile, olen valinud tekstid „Kõrbemuusika“ jaoks. Dr Williams oli pommitamisest vägagi teadlik ja tema sõnad selle kohta luuletuses „Orkester“ kõnetasid mind: „Ütle neile: / Inimene on seni elus püsinud, sest tal ei olnud veel piisavalt teadmisi, / et oma soove täita. Nüüd, kui ta neid täita suudab, / peab ta kas oma soove muutma / või hukkuma.“ Kui alustasin „Kõrbemuusikaga“, siis arvasin, et need sõnad on liiga tõsised, et neid muusikasse panna ja mõtlesin kasutada lüristust, kus dr Williams neid ette loeb. Kui 1983. aasta suvel tuli aeg komponeerida kolmas osa, sain teada, kuidas ridu seada, sest kolmanda osa harmooniate iseloom näis tekitavat just õige olustiku. Olen väga õnnelik, et ma lüristust ei kasutanud. Teose keskmes on tekst, samuti luuletusest „Orkester“, mis ütleb: „Üks muusika printsiip / on teemat korrata. Korrata / ja veel kord korrata, / aina tõstes tempot. Teema / on keerukas, / aga mitte keerukam / kui tõsiasjad, mida on vaja / lahendada“ Kõik, kes on minu muusikaga tuttavad, teavad, kuidas need sõnad sobivad mulle ja eriti sellele teosele, mis muuhulgas tegeleb kaksipidisusega selle vahel, mida tekst ütleb ja kuidas tekst kõlab.“

ERSO esituses kõlab teos Eestis esmakordselt.

I — fast

“Begin, my friend
 for you cannot,
 you may be sure,
 take your song,
 which drives all things out of mind,
 with you to the other world.”

from: *Theocritus: Idyl I*

II — moderate

“Well, shall we
 think or listen? Is there a sound addressed
 not wholly to the ear?
 We half close
 our eyes. We do not
 hear it through our eyes.
 It is not
 a flute note either, it is the relation
 of a flute note
 to a drum. I am wide
 awake. The mind
 is listening.”

from: *The Orchestra*

III A — slow

“Say to them:
 Man has survived hitherto because he was too
 ignorant to know how to realize his wishes. Not
 that he can realize them, he must either change
 them or perish.”

from: *The Orchestra*

III B — moderate

“it is a principle of music
 to repeat the theme. Repeat
 and repeat again,
 as the pace mounts. The
 theme is difficult
 but no more difficult
 than the facts to be
 resolved.”

from: *The Orchestra*

I — kiire

„Hakka pihta, sõber,
 sest üks on kindel:
 sa ei saa
 oma laulu,
 mis kõik muu meelest pühib,
 teise ilma kaasa võtta.“

Luuletusest „Theokritose „Idüll I“

II — mõõdukas

„Noh, kas
 mõtleme või kuulame? Kas leidub kõlasid, mis ei
 kõneta üksnes kõrvu?
 Sulgeme pooleldi
 silmad. Silmadega
 me seda ei kuule.
 See ei ole
 ka flöödiheli, see on flöödiheli
 ja trummi
 suhe. Olen täiesti
 virge. Meel
 kuulatab.“

Luuletusest „Orkester“

IIIA — aeglane

„Ütle neile:
 Inimene on seni elus püsinud, sest tal ei olnud veel
 piisavalt teadmisi, et oma soove täita. Nüüd, kui ta
 neid täita suudab, peab ta kas oma soove muutma
 või hukkuma.“

Luuletusest „Orkester“

IIIB — mõõdukas

„Üks muusika printsiip
 on teemat korrata. Korrata
 ja veel kord korrata,
 aina tõstes tempot. Teema
 on keerukas,
 aga mitte keerukam
 kui tõsiasjad, mida on vaja
 lahendada.“

Luuletusest „Orkester“

III C — slow

“Say to them:

Man has survived hitherto because he was too ignorant to know how to realize his wishes. Not that he can realize them, he must either change them or perish.”

from: The Orchestra

IV — moderate

“Well, shall we
think or listen? Is there a sound addressed
not wholly to the ear
We half close
our eyes. We do not
hear it through our eyes.
It is not
a flute not either, it is the relation
of a flute note
to a drum. I am wide
awake. The mind
is listening.”

from: The Orchestra

V — fast

“Inseperable from the fire
its light
takes precedence over it.
Who most shall advance the light —
call it what you may!”

from: Asphodel, That Greeny Flower

William Carlos Williams

IIIC — aeglane

„Ütle neile:

Inimene on seni elus püsinud, sest tal ei olnud veel piisavalt teadmisi, et oma soove täita. Nüüd, kui ta neid täita suudab, peab ta kas oma soove muutma või hukkuma.“

Luuletusest „Orkester“

IV — mõõdukas

„Noh, kas
mõtleme või kuulame? Kas leidub kõlasid, mis ei
kõneta üksnes kõrvu?
Sulgeme pooleldi
silmad. Silmadega
me seda ei kuule.
See ei ole
ka flöödiheli, see on flöödiheli
ja trummi
suhe. Olen täiesti
virge. Meel
kuulatab.“

Luuletusest „Orkester“

V — kiire

„Tulest lahutamatu
valgus
saab tulest endast tähtsamaks.
kes viib enim edasi valgust —
kuidas iganes seda nimetada!“

Poemist „Tooneliilia, see rohekas lill“

Inglise keelest tõlkinud Mirjam Parve

John Luther Adams (1953)
„Become Desert“ (2017)

John Luther Adams on Ameerika helilooja, kelle muusika on inspireeritud loodusest. Adamsile on muusika loomine kui elukestev koduotsing — viis aega maha võtta, tähelepanu teritada ja meenutada, kus on tema koht Maal elavate olendite seas. Inglise atmosfäärikeemik, polühistor ja autor James Lovelock, kes on tuntud oma Gaia hüpoteesi järgi, mis käsitleb Maad kui ühtset ja omavahel seotud elusorganismi, on öelnud:

„Ma arvan, et me eirame tõendeid selle kohta, et meie maailm muutub, sest me oleme ikka veel, nagu väga tark bioloog E. O. Wilson meile meenutas, hõimulised lihasööjad. Meie pärand on programmeerinud meid nägema teisi elusolendeid peamiselt kui midagi, mida süüa, ja me hoolime oma rahvuslikust hõimust rohkem kui millestki muust. Me oleme valmis selle eest isegi oma elu ohverdama ja oma hõimu heaks teisi inimesi kõige julmema viisil tapma. Meile on senimaani võõras kontseptsioon, et inimene ja ülejäänud elu, alates bakteritest kuni vaaladeni välja, on osa palju suuremast ja mitmekesisemast olendist — elavast Maast.“

Just elava ja tervikliku Maa kontseptsiooni Adams oma loomingus taotlebki. Sündinud 1953. aastal Mississippis, sisustas ta teismelisena oma aega trummarina rokkbändides. 1970. aastal astus ta Kalifornia Kunstiinstituudi bakalaureuseõppesse, mille lõpetas kolm aastat hiljem James Tenney ja

Leonard Steini juhendamisel. Seejärel töötas ta keskkonnakaitses ja sattus esmakordselt Alaskasse, kuhu ta kaheksa aastat hiljem kolis ja elas seal pea 40 aastat. Keskkonnakaitses töötas ta 1980. aastateni, kuid saabus aeg, mil ta tundis, et peab täielikult muusikale pühenduma. Ta tegi selle valiku usus, et muusika võib muuta maailma rohkem kui poliitika. Just Põhja-Alaskas avastas ta muusikalise maailma, mis põhineb ruumil, vaikusel ja elementaarsetel jõududel.

Alates 2014. aastast pendeldab helilooja New Yorgi ja Mehhiko Sonorani kõrbe vahel ning tema uue kodu maastikud on täna esitusele tuleva „Become Desert“ alguspunktiks. Teos paneb punkti ka tema „Become“ triloogiale, mida Adams alustas 2010. aastal kammerorkestrile komponeeritud teosega „Become River“ ja mille järg oli 2013. aastal valminud „Become Ocean“.

Viimase 50 aastaga on maailmas kõrbestunud kokku hinnanguliselt Brasiilia-suurune ala ja igal aastal muutub Maal kõrbeks umbes Sri Lanka suurune ala (23 000 ruutmiili) viljakat pinnast, teatab Keskkonnaagentuur. Kõrbestumine puudutab ka meid: kõrbest alguse saanud tugevad tolmutormid võivad kanda tervist või loodust kahjustavaid tolmuosakesi kohtadesse, mis asuvad kõrbealadest väga kaugel. Samuti põhjustab massiline kõrbealadelt lahkumine ehk kliimapagulus üha uusi sotsiaal-majanduslikke probleeme. Mõnd aega tagasi liitus ka Eesti kõrbestumise konventsiooniga, et väljendada solidaarsust riikidega, kes seisavad silmitsi kõrbestumise üha suurenevate tagajärgedega, ning tähistab 17. juunil üleilmset kõrbestumise vastu võitlemise päeva. „„Become Desert“ tähistab ühest küljest meile antud kõrbeid, ent on samas nutulaul kõrbele, mida me ise loome,“ kommenteerib helilooja oma teost. Partituuris on kirjas:

„Ma ütlesin varem, et kui ma kunagi tundrast lahkun, siis selleks, et elada kõrbes. Nüüd, umbes 40 aastat pärast Alaskasse saabumist, olen ka lõpuks selle sammu astunud. Kui õpin maastikke, valgust, ilma, taimi ja linde, unistan muusikast, mis kajastaks seda erakordset maastikku.“

Teose „Become Desert“ aluseks François-René de Chateaubriandi tsitaat, mis kõlab nõnda: „Metsad eelnevad tsivilisatsioonidele ja kõrbed järgnevad neile.“

„Become Desert“ on 40 minutit pikk ehk sama pikk kui „Become Ocean“, kuid see katab veelgi suuremat muusikalist ruumi — publiku ümber on paigutatud viis ansamblit, mis kulgevad erinevates tempodes. Miks on kõrb

suurem kui muusikaline ookean? Adams märgib, et see on seotud kuulaja asukohaga — kuulates „Become Oceanit“ kulgeme tõusvates ja langevates lainetes. Teoses „Become Desert“ oleme aga sukeldunud, kuid mitte vette, vaid rahu, ruumi ja valguse sisse. Kõrbes ei vaata me lihtsalt valgusesse, vaid me ujume selles. Nagu kirjutab Octavio Paz: „See, mis pole kivi, on valgus.“ Just valguse kuulamise kujutus tegi heliloojale selgeks, et see muusika peab sisaldama inimhäälest kantud laule. Seetõttu laulab koor kogu teose vältel vaid üht sõna: *luz* (hisp k valgus).

Tasub veel märgata, et teos on üles ehitatud kui palindroom — jõudes keskpunkti, kõlab senikuuldu retrograadis, tagurpidi. Nimelt mistahes maastikule rännates tuleb sealt ka naasta. Teed teisel korral käies avaneb juba nähtud maastik uutes värvides, silm haarab detaile, mis jäid esmakohtumisel märkamata. Kõrbes on hetki, mil sa tunnetad, et „kedagi ei ole, isegi mitte sind ennast“, kirjutab Paz. Mineviku mälestuste eest on võimatu põgeneda ja tuleviku ootustest on raske lahti lasta. Kuid kuulates kõrbe muusikat — olenemata sellest, kui nõrk või igav see võib tunduda — loodab helilooja kaotada end hetke selle täiuslikkuses.

ERSO esituses kõlab „Become Desert“ Eestis esmakordselt.

Gregor Kulla

Piedra nativa	Kodumaa kivi
La luz devasta las alturas Manadas de imperios en derrota El ojo retrocede cercado de reflejos	Valgus laastab kõrgendikke Trobikond impeeriumeid saab lüüa Silm taganeb, peegeldustest sisse piiratud
Países vastos como el insomnio Pedregales de hueso	Riigid tohutud nagu unetus Luu rünklik maapind
Otoño sin confines Alza la sed sus invisibles surtidores Un último pirú predica en el desierto	Piiritu sügis Janu paneb pulbitsema oma nähtamatud allikad Viimane piprapuu jutlustab kõrbes
Cierra los ojos y oye cantar la luz: El mediocía anida en tu tímpano	Pane silmad kinni ja kuula valguse laulu Keskpäev pesitseb sinu trummiküles
Cierra los ojos y ábrelos: No hay nadie ni siquiera tú mismo Lo que no es piedra es luz.	Pane silmad kinni ja ava nad: Kedagi ei ole, isegi mitte sind ennast See, mis pole kivi, on valgus.
Octavio Paz	Hispaania keelest Carolina Pihelgas

Muuseumikaart -15%!

Vaid muuseumikaardiga saad sa aasta jooksul külastada **piiramatult ja tasuta** 120+ muuseumi ja elamuskeskust üle Eesti!

- koodiga „**ERSO**”
- on muuseumikaart vaid **55.25 €** (täishind 65 €)
- kood kehtib muuseumikaardi ostmiseks ja pikendamiseks, ei kehti kinkekaardile
- **muuseumikaart.ee/osta**

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR (EFK) on kujunenud üheks tuntumaks Eesti muusikakollektiiviks maailmas. EFK asutas 1981. aastal Tõnu Kaljuste, kes oli koori kunstiline juht ja peadirigent kaksikümmend aastat. Aastail 2001–2007 jätkas tema tööd Paul Hillier, 2008–2013 Daniel Reuss ning 2014–2021 Kaspars Putniņš. Alates 2021. aasta augustist on koori kunstiline juht taas Tõnu Kaljuste.

Koori repertuaar ulatub gregooriuse laulust kuni 21. sajandi muusikani. Eriline koht on selles juba aastaid olnud eesti heliloojate loomingul (Pärt, Tormis, Tüür, Grigorjeva, Tulev, Kõrvits, Tulve) ja selle tutvustamisel maailmas. Hooaja jooksul annab koor 60–70 kontserti nii kodu- kui ka välismaal.

EFK on teinud koostööd paljude väljapaistvate dirigentide ja orkestritega, nagu Claudio Abbado, Helmuth Rilling, Eric Ericson, Iván Fischer, Neeme Järvi, Paavo Järvi, Andrew Lawrence-King, Olari Elts, Roland Böer, Lars Ulrik Mortensen, Frieder Bernius, Louis Langrée, Stephen Layton, Marc Minkowski, Christoph Poppen, sir Colin Davis, Paul McCreech, Andrés Orozco-Estrada, Anu Tali, Kristiina Poska, Mirga Gražinytė-Tyla, Peter Phillips, Gustavo Dudamel, sir Simon Rattle jt; Norra, Austraalia, Leedu, Praha ja Stuttgardi kammerorkestrid; Londoni Sümfooniaorkester, Mahleri Kammerorkester, Israeli Filharmoonia orkester, Berliini Ringhäälingu orkester, Concerto Copenhagen, Salzburg Camerata, Les Musiciens du Louvre-Grenoble, Stuttgardi Filharmoonia orkester, BBC Walesi orkester, Baseli kammerorkester, Philip Glass Ensemble, Flandria Sümfooniaorkester, Frankfurdi Raadio Sümfooniaorkester, Sarasota

orkester, Hong Kong Sinfonietta, Los Angelese Filharmoonikud ning Eesti Riiklik Sümfooniaorkester ja Tallinna Kammerorkester.

Koori on kutsutud esinema paljudele mainekatele festivalidele ja kuulsatesse kontserdipaikadesse kogu maailmas, nt BBC Proms, Salzburgi Mozartwoche, Abu Gosh'i muusikafestival, Hong Kong Arts Festival, Bergeni rahvusvaheline festival, Salzburgi festival, Mozartwoche, Edinburgh'i rahvusvaheline festival, Vale of Glamorgan, Mehhiko Cervantino festival, Aix-en-Provence'i festival, Schleswig-Holsteini muusikafestival, Viini Kontserdimaja, Sydney Ooperimaja, Amsterdami Muziekgebouw, Pariisi Filharmoonia, Versailles'i Opéra Royal, Barcelona Palau Musica, Londoni LSO St Luke's, Singapuri Esplanade'i Kontserdimaja, Londoni Barbicani Keskus, Brüsseli Flagey Kontserdimaja, Hamburgi Elbphilharmonie, Washingtoni Kennedy Keskus, New Yorgi Lincoln Centre ja Carnegie Hall, Los Angelese Walt Disney nimeline kontserdimaja jt.

Stabiilset kõrgtaset näitavad koori salvestised, mida on välja antud üle 80 koostöös mainekate plaadifirmadega, nagu ECM, Harmonia Mundi, Ondine, BIS Records jt. Need on võitnud erinevaid auhindu, sh kaks Grammyt: dirigent Paul Hillieriga „Arvo Pärt. Da Pacem” (Harmonia Mundi, 2007) ja dirigent Tõnu Kaljustega „Arvo Pärt. Adam's Lament” (ECM, 2014). Kokku on EFK salvestisi esitatud Grammy'le 16 korral. Koori plaadistusi ehivad veel teisedki auhinnad, sh Gramophone'i auhind, Diapason d'Or, Preis der Deutschen Schallplattenkritik, de Choc de l'Année Classica, Prix Caecilia jne.

2020. aastal valis BBC muusikaajakiri Classical Music Eesti Filharmoonia Kammerkoori kümne parima koori hulka maailmas ning 2024. aastal kuulus kammerkoor Suurbritannias tegutseva klassikalise muusika raadiojaama Classic FM edetabelis samuti kümne parima koori hulka maailmas.

Kunstiline juht ja peadirigent Tõnu Kaljuste

Koormeister Mai Simson

SOPRAN: Yena Choi, Mirell Jakobson, Eleri-Kristel Kuimet, Annika Lõhmus, Kristine Muldma, Marie Roos, Laura Štoma, Triin Sakermäe

ALT: Maarja Helstein, Ave Hännikäinen, Anneli Leinberg, Kristel Marand, Marianne Pärna, Anni Marie Rea, Cätly Talvik

TENOR: Danila Frantou, Kaido Janke, Raul Mikson, Miguel Gonçalves Silva, Kaarel Telgmaa, Toomas Toher, Danny Zhizhong Xie

BASS: Geir Luht, Kristjan-Jaanek Mölder, Kim Sargsyan, Aarne Talvik, Henry Tiisma, Rainer Vilu

OLARI ELTSI kirk eristuvate ja üllitleidlike kontserdikavade loomise vastu on talle rahvusvahelisel muusikaareenil suurt tunnustust toonud. Tema ametiaeg Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri kunstilise juhi ja peadirigendina sai alguse 2020. aastal.

Elts on olnud paljude tuntud orkestrite külalisdirigent — nende hulka kuuluvad näiteks Leipzigi Gewandhaus-orkester, Soome Raadio Sümfooniaorkester, Taani Rahvusorkester, Rotterdami Filharmooniaorkester, Hollandi Raadio Sümfooniaorkester, BBC Sümfooniaorkester, Birminghami Linnaorkester, Prantsuse Raadio Sümfooniaorkester, Prantsuse Rahvusorkester, Lyoni Rahvusorkester, Luksemburgi Filharmoonikud, Budapesti Festivaliorkester, Québeci Sümfooniaorkester, Yomiuri–Nipponi Sümfooniaorkester, Souli Filharmooniaorkester ja Melbourne'i Sümfooniaorkester.

Talle meeldib koostööd teha selliste solistidega nagu Gautier Capuçon, Renaud Capuçon, Brett Dean, Isabelle Faust, Alban Gerhardt, Martin Grubinger, Martin Helmchen, Stephen Hough, Lucas ja Arthur Jussen, Kari Kriikku, Karita Mattila, Aleksander Melnikov, Daniel Lozakovich, Baiba Skride, Simon Trpčeski ja Antoine Tamestit.

Hooajal 2024/25 naaseb Elts Soome Raadio Sümfooniaorkestri ette keeruka kavaga, mis koosneb Mendelssohni, Ernest Pingoud' ja Peter Maxwell Daviese helitöödest ning Federico Perotti uuest orelikontserdist. Lisaks naaseb Elts sellel hooajal Staatskapelle Weimari, Sinfonietta Rīga kammerorkestri ja Oulu Sümfooniaorkestri ette, kus dirigeerib Pärdi,

Raveli, Sibeliusi, Straussi, Stravinski ja Tšaikovski teoseid. Mujal maailmas debüteerib Elts Dublini Uue Muusika Festivalil, kus tuleb esitusele Unsuk Chini ja John Buckley uutest kompositsioonidest koosnev programm. Samuti debüteerib ta Taipei ja Xi'ani sümfooniaorkestritega, liitub Sakari Oramo kutsel Sibeliusi Akadeemia Sümfooniaorkestriga ning juhatab Tiroomi Sümfooniaorkestrit Innsbruckis Austrias. Lisaks kontserdisarjadele Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga Tallinnas toob Elts koostöös Eesti Draamateatriga taas lavale tunnustust leidnud etenduse „Macbeth“ ning pärast hiljutisi edukaid rahvusvahelisi tuure Suurbritannias, Saksamaal ja Prantsusmaal lõpetab 2024/25. hooaja ringreisiga Soomes.

Kaasaegsete Balti heliloojate poolehoidjana on Elts välja andnud Heino Elleri „Sümfooniliste poemide“ plaadi ning ka tema viiulikontserdi Baiba Skride ja Eesti Riikliku Sümfooniaorkestriga. Samuti leidsid kriitikute seas laialdast tunnustust plaadid, mille ta andis välja koostöös Ondine'iga — Erkki–Sven tüüri teosed Tapiola Sinfonietta esituses, sealhulgas violakontsert Lawrence Poweriga, Tüüri viies sümfoonia ning akordionikontsert „Prophecy“ Helsingi Filharmooniaorkestriga. 2016. aastal välja lastud Brahmsi muusika seadete album (Glanert, Berio) Helsingi Filharmooniaorkestriga pälvis samuti palju kiidusõnu. Eltsi diskograafia hõlmab Borgströmi ja Šostakovitši viiulikontserte Eldbjørg Hemsingi ja Viini Sümfooniaorkestriga ning hiljutisi albumeid Kalevi Aho muusikaga, mille ta salvestas koos Antwerpeni Sümfooniaorkestri ja Kymi Sinfonietta taga BISile. Tema hiljutisim projekt on uus plaat, millel Oslo Filharmooniaorkester esitab auhinnatud Norra helilooja Øyvind Torvundi töid.

Elts on jätnud oma jälje ka ooperile, olles dirigeerinud näiteks „Jevgeni Oneginit“, Mozarti „Don Giovanni“ ja „Idomeneot“ ning Berlioz'i „Fausti needmist“. Žanre ületades viis Elts Mendelssohni muusikat ja Shakespeare'i „Suveöö unenägu“ kombineeriva muusikalise etenduse „Pööriöö uni“ Berliini Konzerthausi lavale koos Tallinnas tegutsenud teatriga NO99. Bernsteini 100. juubeli puhul esitas Elts Luksemburgi Filharmooniaorkestriga muusikat filmist „On the Waterfront“.

Aastatel 2007–2020 oli Olari Elts Eesti Riikliku Sümfooniaorkestri peaküllaldirigent ning aastatel 2011–2014 Helsingi Filharmooniaorkestri peaküllaldirigent. Aastatel 2006–2011 oli ta Bretagne'i Riikliku Orkestri kunstiline juht, aastatel 2007–2010 Šoti Kammerorkestri peaküllaldirigent ning aastatel 2001–2006 Läti Riikliku Sümfooniaorkestri peadirigent.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER (ERSO) on elav ja mitmekülgne orkester, kes püüdleb alati tipptaseme poole. Eesti vanimal ja mainekaimal regulaarselt tegutseval sümfooniaorkestril täitub sel hooajal 98. tegevusaasta. ERSO ajalugu ulatub aastasse 1926 ning sarnaselt paljude omataolistega maailmas on see seotud rahvusliku ringhäälingu sünni ja arenguga. Alates hooajast 2020/2021 on enam kui 100-liikmelise orkestri peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts. Neeme Järvi jätkab koostööd ERSOga eluaegse aupeadirigendina, orkestri kunstiline nõustaja on Paavo Järvi, varasemad peadirigendid on olnud Olav Roots, Paul Karp, Roman Matsov, Neeme Järvi, Peeter Lilje, Leo Krämer, Arvo Volmer, Nikolai Aleksejev ja taas Neeme Järvi.

ERSO on käinud arvukatel turneedel ning osalenud mainekatel rahvusvahelistel muusikafestivalidel. 2023. aasta mais toimus orkestri esimene kontserdireis Suurbritanniasse, kus kahe nädala jooksul anti 11 kontserti. 2022. aastal esineti Olari Eltsi juhatusel Nürnbergis, Münchenis ja Pariisis. 2021. aasta novembri lõpus osalesid ERSO ja Elts Poolas rahvusvahelisel Kesk- ja Ida-Euroopa muusikafestivalil „Eufonie“. 2019. aastal avasid ERSO ja Neeme Järvi Prantsuse Raadio maineka Montpellier’ muusikafestivali ning orkester käis Kesk-Euroopa turneel, kus Neeme Järvi juhatusel esineti Viini Musikvereini kuldses saalis, Linzi Brucknerhausi suures saalis, Praha Rudolfinum Dvořáki saalis ja Bregenzi Bodensee saalis ning Mihhail Gertsji juhatusel Saksamaal Erlangenis ja Viersenis. Veel on esinetud sellistel maailmalavadel nagu Berliini Konzerthaus, New Yorgi Avery Fisher Hall (praeguse nimetusega David Geffen Hall), Peterburi filharmoonia suur saal ja Maria Teatri kontserdisaal, Kölni filharmoonia, Helsingi Musiikkitalo, Stockholmi Berwaldhallen jt.

ERSO plaadistuste kõrget kvaliteeti on esile tõstetud mainekates klassikalise muusika ajakirjades ning sellega on kaasnenud mitmed tunnustused, millest olulisim on Eesti esimene Grammy (2004, dirigent Paavo Järvi), värskemad aga aasta klassikaalbumi tiitel 2020. aastal Eesti muusikaauhindade jagamisel Elleri sümfooniliste poeemide teise plaadi eest (dirigent Olari Elts) ning kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapremia ERSO–le ja Olari Eltsile seniste Elleri muusika salvestiste eest. Suurepärane koostöö on ERSO–l selliste mainekate plaadifirmadega nagu Chandos, BIS, Onyx, samuti Ondine, ERP jt.

Lisaks kohalikele raadio- ja telekanalitele on ERSO kontserte üle kandnud Mezzo ja medici.tv ning EBU vahendusel on need jõudnud paljudesse Euroopa raadiojaamadesse. 2020. aastal alustas tegevust ERSO TV (erso.tv), kus saab vaadata kõiki orkestri live-kontserte ning juba toimunud esinemisi.

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 14. ja 15. veebruaril 2025

I VIUL

Dalia Dedinskaite
Marge Uus
Kätlin Ivask
Nina Kawaguchi
Kirti–Kai Loorand
Astrid Muhel
Hanna–Liis Nahkur
Piret Sandberg
Danae Taamal
Kaiu Talve
Triin Veissmann
Triin Alender

II VIUL

Kaido Välja
Triin Krigul
Kristel Kiik
Miina Laanesaar
Egert Leinsaar
Maiu Mägi
Kristjan Nõlvak
Marlis Timpmann
Annelize Vlasenko
Marii Piirsalu

VIOOLA

Rain Vilu
Liina Sakkos
Helena Altmanis
Sandra Klimaitė
Mairit Mitt–Bronikowska
Martti Mägi
Liisi Rusnak
Kristiina Välja

TŠELLO

Theodor Sink
Seulki Lee
Riina Erin
Levi–Danel Mägila
Lauri Toom
Margus Uus
Maris Vallsalu
Kristian Plink

KONTRABASS

Regina Udod
Janel Altroff
Imre Eenma
Madis Jürgens
Indrek Pajus
Mika Sameli Nikkanen

HARF

Sara Siria D`Amico
Kaisa–Helena Žigurs
Lisanne Rull
Marietta Mark

FLÖÖT

Mihkel Peäske
Mari–Liis Vind
Linda Vood
Janika Lentsius

OBOE

Guido Gualandi
Aleksander Hännikäinen
Heli Ernits
Tõnis Traksmann

KLARNET

Soo–Young Lee
José Carlos Domínguez
Almela
Taavi Orro
Meelis Vind

FAGOTT

Peeter Sarapuu
Jakob Peäske
Francesco Pio Russo
Kaido Suss

METSASARV

Jürnas Rähni
Mattias Vihmann
Zhaohang Hu
Kalle Koppel
Artur Reinpõld
Kalervo Kulmala
Chloe Matthews
Meelika Välimäe

TROMPET

Indrek Vau
Karl Reimand
Erki Möller
Ivar Tillemann

TROMBOON

Andres Kontus
Peeter Margus
Väino Põllu
Johannes Kiik

TIMPANID

Maarja Nuut
Adam Jeffrey

LÖÖKPILLID

Kaspar Eisel
Vambola Krigul
Heigo Rosin
Petri Piiparinen
Brita Reinmann
Elina Endzele
Džiugas Daugirda

KLAVIPILLID

Maila Laidna
Kärt Ruubel
Jana Peäske
Kadri–Ann Sumera

SA ERSO juhatus

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja müügijuht

Signe Vaiknemets

Raha kaasamise ja partnersuhete spetsialist

Morgan Merrell

Maine- ja kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Anita Maasalu

Noodikoguhoidja

Mariell Aren

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Kammer- ja noorteprojektide produtsent

Taavi Orro

Lavameistrid

Jüri Korjus
Heiki Zvorovski

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

ERSO
PEASONSOR

LIVIKO
anno 1896

RADISSON COLLECTION
TALLINN

NORDIC
CATERING

MAESTRO GILBERT VARGA

VIUL
SEOHYUN
KIM

ERSO

DIRIGENT
GILBERT
VARGA

21

VEEBRUAR
ESTONIA KONTSERDISAAL
2024

MARTUCCI
WIENIAWSKI
SEEGER
HONEGGER

erso.ee

CHEMI-PHARM®

myfitness
muutab elu õnnelikuks

PAKEND & PRINT
ERSO/THURAKS/24

ERSO TÄNAB TOETAJAJD

ERSO
PEASPONSOR

KONTSERDISARJAJE TOETAJAJD:

KOOSTÖÖPARTNERID:

KUTSUME KUULAMA

MAESTRO GILBERT VARGA

R, 21. VEEBRUAR KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Giuseppe Martucci. Nokturn, op. 70 nr 1

Henryk Wieniawski. Viiulikontsert nr 2 d-moll, op. 22

Ruth Crawford Seeger. „Andante“ keelpillidele

Arthur Honegger. Sümfoonia nr 2

SEOHYUN KIM viiul, ERSO, dirigent GILBERT VARGA

VALGUSTUSE AEG. VALGUS JA PIMEDUS

R, 28. VEEBRUAR KELL 18 (EELKONTSERT) JA KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Jean-Féry Rebel. Katkendid tsüklist „Elemendid“

Georg Friedrich Händel. „Kuninglik tulevargimuusika“, HWV 351

Joseph Martin Kraus. Kuningas Gustav III matusemuusika

Joseph Haydn. Sümfoonia nr 100 G-duur, Hob. I/100

ERSO, dirigent REINHARD GOEBEL

VENZAGO JA BRUCKNER

N, 6. MÄRTS KELL 13 (SÜMFOONILINE LÕUNA), ESTONIA KONTSERDISAAL

R, 7. MÄRTS KELL 19, ESTONIA KONTSERDISAAL

Mario Venzago. „Koraalivariatsioonid“

Wolfgang Amadeus Mozart. Klaverikontsert nr 9 Es-duur, KV 271

Anton Bruckner. Sümfoonia nr 3 d-moll, WAB 103

WILLIAM YOUN klaver, ERSO, dirigent MARIO VENZAGO

E · R · · O

Estonia pst 4
10148 Tallinn
tel 6 147 787
erso@erso.ee
www.erso.ee

Kuula ja vaata uuesti!

 ERSO.TV